

в основу сучасних досліджень рентгенівських променів. Він також активно працював над інтеграцією української науки у світовий науковий простір.

Як професор Віденського університету, Пулюй був активним членом технічних товариств Австрії, зокрема Віденського технічного товариства.

Публіцистична діяльність

Окрім наукової та громадської діяльності, Іван Пулюй займався публіцистикою. У своїх статтях він висвітлював питання національної єдності, важливості україномовної освіти та ролі науки у розвитку суспільства. Його публіцистика сприяла формуванню національної свідомості серед українців, закликаючи до збереження рідної мови, культури та традицій.

Висновок

Іван Пулюй був багатогранною особистістю, яка поєднувала в собі талановитого науковця, активного громадського діяча та палкого патріота. Його внесок у науку, освіту й культуру є неоціненним. Його діяльність надихає нові покоління українців зберігати свою ідентичність, розвивати науку й підтримувати національну культуру.

Джерела та література

1. Радіо Свобода. [Іван Пулюй. Внесок у науку і культуру України] (<https://www.radiosvoboda.org/a/30372144.html>).

2. Мао Київ. [Стаття про наукові досягнення Івана Пулюя] (<https://www.mao.kiev.ua/biblio/iscans/svitogliad/svit-2023-18-5/svit-5-2023-plyatsko-07.pdf>).

3. Wikipedia. [Іван Пулюй] (https://uk.wikipedia.org/wiki/Пулюй_Іван_Павлович).

4. Інститут українських студій. [Про діяльність Івана Пулюя] (<https://iuv.guide/persons/ivan-puliu-fizyk-pershoprokladach-x-promeniv-ta-perekladach-biblii-na-ukrainsku-movu>).

УДК 94(477)

Мигалевич М.І., здобувачка вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

ПОСТАТЬ ІВАНА ПУЛЮЯ У КОНТЕКСТІ ЛИСТУВАННЯ ОЛЕКСІЯ СЛЮСАРЧУКА ТА ТИТА РЕВАКОВИЧА

Анотація. У тезах висвітлено постать Івана Пулюя через призму листування Олексія Слюсарчука та Тита Реваковича. Головну увагу приділено проблемам перекладу та видання релігійних текстів українською мовою. У центрі дослідження суперечності між Олексієм Слюсарчуком і Іваном Пулюєм, що виникли через видання українських

молитовників. Особливу увагу звернуто на те, як відсутність єдності серед українських інтелігентів та духовенства уповільнювала поступ національної справи, створюючи штучні перешкоди.

Ключові слова. Іван Пулюй, Олексій Слюсарчук, Тит Ревакович

Myhalevych M.I., PhD Student

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

IVAN PULUJ IN THE CONTEXT OF OLEKSIY SLIUSARCHUK AND TYT REVAKOVYCH'S CORRESPONDENCE

Abstract. This paper explores the figure of Ivan Puluj through the lens of the correspondence between Oleksiy Sliusarchuk and Tyt Revakovich. The main focus is on the challenges related to the translation and publication of religious texts in the Ukrainian language. The study highlights the conflicts between Oleksiy Sliusarchuk and Ivan Puluj that arose over the publication of Ukrainian prayer books. Special attention is given to how the lack of unity among Ukrainian intellectuals and clergy hindered national progress, creating artificial obstacles.

Keywords: Ivan Puluj, Oleksiy Sliusarchuk, Tyt Revakovich.

Для становлення власної ідентичності, кожна нація повинна обрости масивом текстів рідною мовою, з-поміж яких переклади Біблії та церковнослужбових творів найважливіші. Видання таких текстів є чимось набагато більшим, ніж літературна робота. Це політичний акт, заява про те, що народ перетворюється на націю, і говорить не діалектом, а повноцінною мовою: якщо нею можна передати Боже слово, то нема такого, до чого вона не надається.

Це чудово розуміли українські діячі другої пол. - кін. XIX ст., які почали напрацьовувати масив текстів рідною мовою, головним з яких була Біблія. Вони зіткнулися із супротивом російської та австро-угорської влади, адже для імперій становлення української самосвідомості було смертельно небезпечним.

Опір властей був далеко не єдиною проблемою, яка поставала перед просвітниками, адже в українському середовищі не було єдності: доводилося потерпати від байдужості, нестачі коштів, розбрату та нещадної критики від своїх. Наприклад, Іван Франко писав про переклад Куліша так: «галицькі дяки та псалтирники далеко легше розуміють церковний текст Святого Письма, ніж той його переклад» [6, с. 103], «Діло» відмовилося друкувати новину про початок продажів Святого Письма через те, що там використовувався фонетичний правопис [5, с. 57].

Ці тенденції можна відстежити у листуванні Олексія Слюсарчука і Тита Реваковича, упорядкованому та видану Василем Соколом. Олексій Слюсарчук був парохом, який працював над перекладом і виданням

українською «Молитовника» і «Псалтирі розширеної». У його епістолярії можна чітко побачити, що супротив влади був далеко не найбільшою проблемою, яку потрібно було подолати українському діячу. Він скаржиться на те, що намагання видати «Молитовник» погіршило його стосунки з Іваном Пулюєм, колишнім однокурсником та соратником: замість взаємопідтримки між українськими діячами росла штучна конкуренція.

У листі від 6 березня 1888 р. Олексій Слюсарчук розповідає Титові Реваковичу про працю над «Псалтирею розширеною», яку заприсягся перекласти будучи студентом семінарії. У минулому листі він згадав, що на це видання вже з'явилося 20 передплатників [4, с. 505].

Припускаємо, що Тит Ревакович запитував його, чи вдасться залучити до цієї справи Івана Пулюя. На це Слюсарчук відповідає так: «О, мій Дорогий, минули ті часи!», а потім продовжує «До року 1878 був би я з ним, що хотів зробив; до того часу жив він ще нашим спільним життям, але вже під кінець того року почав я добачати в єго характері зміну» [4, с. 506]. Зміни в характері Пулюя Слюсарчук пояснює потраплянням під вплив Пантелеймона Куліша, але в наступних реченнях можна побачити іншу причину погіршення стосунків давніх знайомих.

У 1869 р. і у 1871 р. вийшли «Молитовослов и коротка наука о християнсько-католицкой вірі», «Молитовник для руського народу», перекладені Пулюєм [3, с. 134]. Цей молитовник не отримав схвалення святоюрця Михайла Малиновського, який помітив у ньому агітацію та перенесення «українщини і кулішівки на поле церковне» [1, с. 18].

Рукопис заборонили друкувати та закликали знищити. Пулюй зважився видати його власним коштом та за словами Слюсарчука «видав гроші, котрі йому ніколи не вернулись, бо фонетика» [4, с. 506]. На титульній сторінці було зазначено, що книгу надрукували громадським коштом, але насправді Пулюй позичив на цю справу 500 гульденів [2, с. 134].

Однак слід зауважити, що Олександр Барвінський про цей тираж писав так :«сей молитовник розійшовся вельми скоро серед нашого суспільства» [1, с. 19].

Через те, що «Молитовник» Куліша і Пулюя не отримав благословення на друк, Слюсарчук у співпраці з Омеляном Огоновським, Олександром Стефановичем та Сильвестром Сембратовичем у 1878 видали новий переклад, який вдалося погодити з вищим духовенством [3, с. 134]. «Мур став проламаний, котрий рідній мові приступ до святині загрожував», - згадує Слюсарчук [4, с. 506].

Через рік після виходу «Молитовника» Слюсарчук отримав від Пулюя лист «не по давньому щирий, а зі всіма титулятурами» з доріканням, що

новий переклад зробив зайвим віденський «Молитовник», тисячі непроданих примірників якого лежать на складі [4, с. 506].

Слюсарчук у зворотному листі намагався пояснити важливість виходу цього видання для української справи, але відповіді не отримав. «З цілого тону его послідного письма я догадався, що у мого Івана вже не маю чого шукати», - резюмує він і таким чином обґрунтовує неможливість виконати доручення від Тита Реваковича [4, с. 507].

Таким чином ми можемо побачити, як відсутність безумовної підтримки духовенством інтелігенції в українському середовищі змусила Олексія Слюсарчука робити вибір між дружбою і користю для загальної справи. Українські діячі потерпали не лише від загальної байдужості та хронічного браку коштів, а й стикалися із нерозумінням однодумців, що уповільнювало поступ народної справи й створювало штучні перешкоди на її шляху.

Джерела та літератури

1. Барвінський А. Чи українська мова пригідна до перекладу св. Письма і молитов, та духовної проповіді? Коломия, 1921. 32 с.
2. Пуряєва Н. Перший молитовник українською мовою («Молитовник для руського народу» Івана Пулюя 1871 року). *Українська мова*. 2016. № 3. С. 130-141.
3. Пуряєва Н. Українська мова в літургійній практиці українських церков. *Проблеми гуманітарних наук. Серія «Філологія»*. 2018. Вип. 42. С. 128-146.
4. Сокіл В. Епістолярій Тита Реваковича. Львів, 2019. 774 с.
5. Фаріон І. Листи Івана Пулюя як джерело історії перекладу Біблії. *Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс*. 2016. Вип. 769. С. 56-61.
6. Франко І. Из переписки П. Куліша з Галичанами 1870-[18]71 рр. Літературознавчі, фольклористичні, етнографічні та публіцистичні праці. 1896-1916. Т. 54. Київ, 2010. С. 102-103.

УДК 001.89(045)

Перенчук О.З., Хомик К.Б.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІВАН ПУЛЮЙ: НАУКОВЕЦЬ, ПОЛІГЛОТ, ПЕРЕКЛАДАЧ

Анотація. Робота Івана Пулюя над українським перекладом Біблії є визначним досягненням у релігійній та культурній історії. Його роль у цьому грандіозному завданні підкреслює його відданість українській мові, вірі та національній ідентичності. Ця робота стала важливим кроком у розвитку української літературної мови та культурного пробудження